

ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

“ละเมิด” หมายถึง การกระทำใด ๆ ของบุคคลหรือการกระทำที่อยู่ในความรับผิดชอบบุคคล อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น อาจจะเป็นการกระทำของตนเอง การกระทำของบุคคลอื่น หรือความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองดูแล ผู้ได้รับความเสียหายนั้นชอบที่จะได้รับการเยียวยา โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือเรียกร้องให้ผู้ละเมิดปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติ ในลักษณะอื่น ๆ ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” องค์ประกอบของการกระทำที่เป็นการละเมิด คือ 1) กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ 2) กระทำโดยผิดกฎหมาย 3) การกระทำก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น 4) ความเสียหายเป็นผลมาจากการกระทำดังกล่าว

นอกจากการการกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ยังเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 บัญญัติไว้ว่า “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการ ที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์เฉพาะตัว ในการดำเนินงานบางครั้งอาจเกิดความเสียหายขึ้นโดยความไม่ตั้งใจและผิดพลาดเล็กน้อยแต่กลับต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว และที่ผ่านมายังใช้หลักของลูกหนี้ร่วมทำให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดในการกระทำของผู้อื่นด้วย ซึ่งเป็นระบบที่มุ่งจะให้ได้รับเงินชดเชยค่าเสียหายอย่างครบถ้วนโดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง และยังบั่นทอนขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่จนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน เพราะบางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจและไม่กล้าดำเนินการใด ๆ เท่าที่ควรเนื่องจากกังวลความผิดทางละเมิด ดังนั้น พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 จึงสมควรให้เจ้าหน้าที่รับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และให้แบ่งความรับผิดชอบของแต่ละคนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ

มาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 “หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรงแต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้” แต่หากเจ้าหน้าที่กระทำการนอกเหนือหรือไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ปกติของตน เช่น เจ้าพนักงานการเงิน ไม่ได้มีหน้าที่ในการขับรถแต่ได้ขับออกไปซึ่งมิใช่หน้าที่ของตน แล้วเกิดอุบัติเหตุเกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกย่อมถือว่าไม่เข้าข่ายความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้”

สรุปแล้ว การกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายจนถือเป็นการกระทำผิดทางละเมิด ให้แบ่งการพิจารณาเป็น 2 กรณี อันได้แก่ 1) หากการกระทำนั้นเป็นไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎ ระเบียบ กำหนดไว้ โดยการกระทำนั้นไม่ได้เกิดจากความจงใจเพื่อให้เกิดความเสียหาย เจ้าหน้าที่จะได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ของหน่วยงานต้องรับผิดต่อผู้เสียหาย 2) หากการกระทำนั้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่อื่นอันนอกเหนือจากหน้าที่ของตนเอง เมื่อเกิดความผิดทางละเมิดเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว ในการชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น